

Regionalt forskningsnettverk for angstlidelser

Strategiplan 2007 – 2011

10.1.08

Bakgrunn

Med utgangspunkt i utredningen "Forskningsprogram for psykiatri og psykisk helse" (15.12.04), vedtok Det regionale samarbeidsorganet, Helse Vest RHF, (sak 07/2005) å legge en strategisk satsning inn mot området psykisk helse. Fokus skulle være de områdene som krever ekstra oppmerksomhet, og hvor områdene behandlingsforskning og helsetjenesteforskning ble fremhevet. Målet var å drive fram et større, nettverksbasert prosjekt som kan få ressurser til å bygge opp nye faglige nettverk. Dette ble ansett som nødvendig for å få til et godt resultat både for dette prosjektet og for senere prosjekter. Forskningsmiljøene innen psykiatri og psykisk forskning ble invitert til å komme med forslag om et større, nettverksbasert prosjekt innen behandlingsnær forskning.

I utlysning 7.7.05 var følgende punkter fremhevet: Det skulle være et prosjekt i Helse Vest RHF for behandlingsnær forskning som inkluderte bygging av faglige nettverk og var forankret i ledelsen i de involverte institusjoner. Rammen var kr. 2 mill. årlig i 3-5 år. Midlene ble tildelt prosjektet "Kartlegging og behandling – angst hos barn og voksne" med professor Odd E. Havik, Det psykologiske fakultet, UIB, og overlege/forsker Einar R. Heiervang, Psykiatrisk divisjon, Helse Bergen HF og Regionsenter for barn og unges psykiske helse (RBUP), Halos, som faglig ansvarlige for prosjektet.

Etter denne tildelingen har Det regionale samarbeidsorganet behandlet forskningssatsningen innen psykisk helse ved flere anledninger og økt den årlige strategiske avsetningen til 10 mill. NOK. I Det regionale samarbeidsorganets møte 13.9.06 ble mål og retningslinjer for satsningen drøftet. Samarbeidsorganet ønsket å etablere regionale forskningsnettverk for å sikre at midlene blir benyttet på en optimal måte. Satsingen skal omhandle temaene angst, depresjon og psykose og forankres i foretaksstrukturen. I premisser og mandat som samarbeidsorganet gir til den nye satsningen, er følgende punkter sentrale:

"Premisser for arbeidet:

- **Regionalt perspektiv.** Denne satsingen er forankret og initiert av Helse Vest RHF gjennom Det regionale samarbeidsorganet. Ansvarspersonene innenfor hvert enkelt satsingsområde må derfor ta initiativ til å knytte kontakter på tvers av de lokale helseforetakene i regionen, dvs. ta mål av seg å inkludere alle foretak i arbeidet. Regionalt perspektiv innebærer også at man evner å dra med seg de forskningsmiljø som ønsker å bidra i en slik satsing. Hvert nettverk skal komme frem til en plan og strategi for økt forskningsaktivitet innenfor det aktuelle satsingsområdet. Dette innebærer at man også skal komme til enighet om en prioritert liste over aktuelle forskningsprosjekt som man ønsker skal bli realisert.
- **Langsiktighet.** Formålet med denne satsingen er å etablere solide og levedyktige forskningsprosjekt innenfor psykiatrifeltet. Dette innebærer at arbeidet må ha et langsiktig perspektiv. I en oppbyggingsfase er det derfor ekstra nødvendig og sterkt ønskelig at man evner å etablere gode samarbeidsstrukturer mellom de ulike forskningsmiljøene som vil bidra innenfor hvert satsingsområdet. Dette for å dra nytte og lærdom av den kunnskap, erfaring og nettverk som allerede finnes i regionen.
- **Programperspektiv.** Det er et utstrakt mål at man skal knytte til seg alle foretak, dette innebærer at man skal forsøke å inkludere miljø og personer som ikke nødvendigvis er inkludert innenfor satsingsområdet fra før av.

- Forankring i foretaksstrukturen og ledelsesnivå. Dette innebærer for det første at satsingen er initiert gjennom det regionale samarbeidsorganet og Helse Vest RHF på ledelsesnivå. For det andre betyr det at direktørene for psykiatrisk divisjon vil ha en viktig funksjon i oppfølging, koordinering og tilrettelegging av satsingen i samarbeid med de ulike regionale nettverkene.
- Fokus på klinisk forskning. Det er prosjekter innenfor klinisk forskning som skal vektlegges og prioriteres.
- Samordning. Nettverkene må ha kontakt med hverandre for å unngå at man kommer i situasjoner der ulike forskningsprosjekt konkurrerer om de samme pasientene, og fagfolkene innenfor de ulike klinikkene og avdelingene. Kontakt-/ansvarspersonene innenfor hvert nettverk vil ha ansvar for å avklare dette med direktørene ved de ulike psykiatriske divisjonene/avdelingene.”

Fra prosjekt til nettverk

I den utformingen av den strategiske satsningen på forskning innen psykisk helse i Helse Vest RHF har det skjedd en utvikling fra ett nettverksbasert forskningsprosjekt til tre regionale forskningsnettverk med omfattende mandater. Denne utviklingen har noen konsekvenser for Regionalt forskningsnettverk for angstlidelser. Dette nettverket er foreløpig identisk med prosjektet ”Kartlegging og behandling – angst hos barn og voksne”. Det vil si at utvikling av en strategi for dette forskningsnettverket også må ivareta de mål og føringer som ligger i den opprinnelige prosjektplanen og at denne dermed må bli et fundament for utviklingen av et Regionalt forskningsnettverk for angstlidelser. Det vises også til brev av 8.1.07 til Det regionale samarbeidsorganet hvor sider av denne problemstillingen blir drøftet.

Nettverk for angstlidelser vil som utgangspunkt bygge på prosjektet ”Kartlegging og behandling – angst hos barn og unge”, og det vil styre retningen på innstats og ressursbruk i prosjektperioden. I det følgende vil hovedføringene for nettverket utdypes.

Hovedføringer i prosjektet ”Kartlegging og behandling – angst hos barn og voksne”

Prosjektet har som mål å realisere følgende:

1. Fremme utviklingen av regionale, nasjonale og internasjonale forskernettverk.
2. Legge grunnlaget for rekruttering til forskning med høy internasjonal kvalitet.
3. Utvikle en modell for integrasjon av klinisk praksis og forskning ved poliklinikker i det psykiske helsevern, Helse Vest RHF.
4. Etablere et metodebatteri for diagnostikk og behandlingsevaluering for klinisk virksomhet som kan danne grunnlag for effektivitetsforskning og pasientnær helsetjenesteforskning.
5. Gjennomføre en fokusert utprøving og videreutvikling av evidensbasert behandling for angstlidelser.
6. Utvikle egne metodepakker og forskningsdesign for barn/ungdom og voksne.

Punkt 1: Fremme utviklingen av regionalt, nasjonalt og internasjonalt forskningssamarbeid.

- Med utgangspunkt i prosjektet ”Kartlegging og behandling – angst hos barn og voksne” vil det bli holdt årlige regionale nettverkssamlinger med fokus på gjennomføring av prosjektet.

- Nettverket vil fremme utviklingen av nye lokale og regionale forskningsprosjekter gjennom veiledning, faglige samlinger og søknader om forskningsmidler.
- Nettverket vil samarbeide med andre forskergrupper/-institusjoner for å utveksle erfaringer med design og metoder, utvikle felles prosjekter og vurdere muligheten for multisenterstudier.
- Nettverket vil etablere kontakter med forskere og internasjonale forskningsmiljøer som kan stimulere til mer og bedre forskning innen angstområdet.

Punkt 2. Legge grunnlaget for rekruttering til forskning med høy internasjonal kvalitet.

- Nettverket har som mål å rekruttere inntil 6 PhD-prosjekter innen 2011.
- Stipendiater i nettverket skal som hovedregel ha minst ett utenlandsopphold ved en anerkjent forskningsinstitusjon. Der det er mulig bør stipendiater ha bi-veiledere som inngår i det nasjonale eller internasjonale forskernettverket.

Punkt 3: Integrasjon av klinisk praksis og forskning

- Forskningsnettverket fungerer som en regional og tverrfaglig møteplass for behandlere/forskere med særlig interesse for forskning på pasienter med angstlidelser og/eller med formell forskningskompetanse innen dette fagfeltet
- Forskningsnettverket tilbyr helseforetak å delta i forskningsprosjekter og gi veiledning og rådgivning i utvikling av lokale prosjekter
- Det blir inngått forpliktende avtaler mellom forskningsnettverket og helseforetakene om øremerking av kliniske ressurser til diagnostikk, behandling med mer som er nødvendig for de forskningsprotokollene som ligger til grunn for nettverksaktiviteten

Punkt 4: Etablere et metodebatteri for diagnostikk og behandlingsevaluering for klinisk virksomhet som kan danne grunnlag for effektivitetsforskning og pasientnær helsetjenesteforskning.

- På barnesiden vil man tilby DAWBA (Development and Well-Being Assessment) – et strukturert diagnostisk intervju med skåringsprogram og database for integrasjon av informasjon fra foreldre, ungdom og lærere. SDQ (Strengths and Difficulties Questionnaire) – et kort generelt spørreskjema om barn og unges mentale helse, med egne versjoner for utfall basert på informasjon fra ungdom selv, foreldre eller lærere (Goodman, 1999), samt ESQ (Experience of Service Questionnaire) – et spørreskjema til foreldre, barn og ungdom om erfaringer med tjenestetilbudet, utviklet av Commission for Health Improvement, U.K.
- På voksensiden er ikke valg av metoder avklart, men målet er i løpet av perioden å prøve ut CORE-OM (Clinical Outcome in Routine Evaluation – Outcome Measure) som gir utfall og klinisk signifikant endring for bl.a. globalt ubehag, symptomer og funksjon, samt risiko for å skade selv /andre. Det foreligger en norsk versjon godkjent for klinisk utprøving.

Punkt 5 og 6. Gjennomføre utprøving og videreutvikling av evidensbasert behandling for angstlidelser og utvikle egne metodepakker og forskningsdesign for barn/ ungdom og voksne. For å få kliniske institusjoner engasjert i behandlingsstudier har nettverket valgt å utvikle et ”modellprosjekt” som drives frem i noen utvalgte institusjoner og hvor andre blir invitert til å

delta etter hvert som prosjektet er etablert. Modellprosjektet er bygd opp ut fra følgende prinsipper:

- Det fokuseres på en lidelse (diagnose) som forekommer hyppig i poliklinisk praksis.
- Det foreligger dokumenterte og manualiserte behandlingsmetoder.
- ”Vanlig” klinisk praksis har bare i begrenset grad tatt i bruk dokumenterte behandlingsmetoder.
- Det skal være mulig å bygge inn spesialprosjekter som knytter kliniske problemstillinger opp til psykologiske og biologiske mekanismer og modeller.
- Målet er at prosjektet skal realiseres ved samtlige helseforetak innen Helse Vest RHF
- Nettverket vil også være involvert i opplæring og veiledning i de metoder og manualer som inngår i prosjektet

Forskningsnettverkets ledelse og organisering

Faglig ansvarlige og prosjektledere: Overlege Einar Heiervang, Innovest AS og professor Odd E. Havik, Det psykologiske fakultet, UiB. Faglig ansvarlig har hatt hovedansvar for å utforme søknader og anvisningsrett på forskningsmidlene. De har ansvar for finansiering og økonomistyring av prosjekter og skal se til at prosjektene har tilstrekkelig framdrift og resulterer i avtalte doktorgrader og/eller publikasjoner. Prosjektledere rapporterer halvårlig til styringsgruppen i forhold til framdrift, økonomi, utfordringer og resultat.

Styringsgruppe: professor Odd E. Havik, UiB; overlege Einar Heiervang, Regionsenteret for barn og unges psykiske helse, Vest / Innovest AS; brukerrepresentant Gerd Bjørkedal; professor Gerd Kvale, UiB; professor Lars Göran Öst, Stockholm Universitet; professor Robert Goodman, Institute of Psychiatry, Kings College, London; 1.amanuesis Bente S. Haugland, UiB; professor Tone Tangen, UiB og dr. med. Kirsten I. Stordal, Helse Bergen HF.

Styringsgruppen skal lede forskningsnettverket og sørge for at det når sine mål innenfor gitte budsjettammer. Nettverksstyret delegerer til prosjektledere de oppgaver knyttet til gjennomføring av prosjekter og daglig drift av nettverket, bl.a. kontakt med ledelsen innen psykisk helse i helseforetakene i regionen, Det regionale samarbeidsorganet, Universitetene og brukerorganisasjonene og Det regionale brukerutvalget. Brukerutvalgsrepresentant deltar i nettverksstyret med fulle rettigheter.

Nettverksgruppen: Avdelingssjef Ole Johan Hovland, Helse Bergen; forskningskoordinator Eva Biringer, Helse Fonna; universitetslektor Kristin Oeding, UiB; stipendiat Krister Fjermestad, UiB; stipendiat Thomas Haug, Helse Vest; stipendiat Tine Nordgreen, UiB; post. doc. Børge Sivertsen, UiB og klinisk veileder Doctor of psychology Jon Bjåstad.

Nettverksgruppen består av de forskerne som er involverte i prosjekter innen nettverket, enten som stipendiater, veiledere eller med egne prosjekter. Prosjektnettverket møter sammen med styringsgruppen og deltar i all drøfting av faglige spørsmål. Medlemmene i nettverksgruppen kan ha faglig og/eller økonomisk ledelse av egne prosjekter.

Ekstern ekspertgruppe (Advisory board):

Professor/forskningsleder Sonja Heyerdahl, RBUP Øst/sør; professor David M. Clark, Kings College, London; professor Wendy K. Silverman, Child Anxiety and Phobia Program, Florida International University, Miami; professor Egil W. Martinsen, Det medisinske fakultet, Universitetet i Oslo.

Ekspertgruppen har en rådgivende funksjon overfor styringsgruppen og nettverksgruppen. Gruppen skal:

- gi råd i forhold til strategi, prosjektutforming og satsningsområder
- bidra til nytenkning og se til at nettverket har en tilstrekkelig god kvalitet, habilitet og ambisjonsnivå
- bidra til nasjonal og internasjonal nettverksbygging

Ansatte i nettverket 2008:

Doctor of psychology Jon Bjåstad, klinisk veileder i barneprojektet 100 %

Dr. med. Einar Heiervang, prosjektleder i barneprojektet 40 %

Post. doc. Børge Sivertsen, Internett i voksenprosjektet 20 %

Professor Robert Goodman, konsulent for kartlegging barneprojektet

MA i administrasjon og organisasjonsvitenskap Stine Hauge, forskningskonsulent 60 %

Faste møter i nettverket

- Prosjektledere møtes etter behov
- Driftsmøter med nettverksstyret og medlemmene i prosjektnettverket holdes minst hvert kvartal
- Styremøte hvert halvår
- Regionalt forskningsforum for angstlidelser arrangeres 1 gang hvert år, første gang høsten 2007
- Årlige møter mellom Det regionale samarbeidsorganet og de tre regionale forskningsnettverkene innen psykisk helse
- Halvårlige møter i forskningsutvalget i Psykiatrisk divisjon, Helse Bergen HF, eventuelt også i møter i forskningsutvalgene i de andre helseforetakene
- Forskningskonferanse i samarbeid med de to andre regionale forskningsnettverkene innen psykisk helse